

ИСЕЛЕНИЦИТЕ ЌЕ ПРОМОТОРИ НА

СТАНАТ БИЗНИС МАКЕДОНИЈА

Инвестиционата клима во земјава и нашиот однос кон странските директни инвестиции мора да биде таков за тие да почувствуваат дека се добредојдени кај нас. Односно, еднаш веќе мораме да расчистиме со тоа и да се заборават сите приказни дека тие ги купуваат нашите ресурси и домашниот пазар. Зашто таквите вложувања на странски капитал го поттикнуваат производството и го зголемуваат извозот, а дејствуваат и во добра насока во покривањето на надворешно трговскиот дефицит. Поради тоа, странските директни инвестиции се еден од најважните фактори за зголемување на производството. Истовремено, тие ќе овозможат зголемување на вложувањето во домашното стопанство, со додавање на странска акумулација, бидејќи домашната навистина е недоволна.

Во Македонија, задачата за привлекување на странскиот капитал ја има Агенцијата за странски инвестиции - MACINVEST, која работи на повеќе активности. Таа е појдовната точка каде што се обраќаат странските инвеститори за сите информации, кои се потребни за проширување на нивниот бизнис во Македонија, како и водењето на странскиот инвеститор во периодот на прединвестирање, инвестирање и реинвестирање. Значи, да не се лута низ институциите, туку на едно место да се дознае инвестиционата клима во земјава. Инаку, Агенцијата врши инвестициона промоција на Македонија, таа ги изготвува споредбените студии - во што се состојат нашите предности во однос на другите земји во соседството. Колку за илустрација, тие се сконцентрирани во 2 сектора, и тоа во автомобилскиот бизнис и агробизнисот, а врши и сервис за потенцијалните инвеститори. Агенцијата добива финансиска помош од Светска банка, од Европската агенција за реконструкција, од Проектната канцеларија на ОН во РМ, ГТЗ, а помошта е фокусирана во градењето на капацитетот на Агенцијата и обука на вработените во неа.

Господинот Виктор Делов е актуелен директор на Агенцијата за странски инвестиции - MACINVEST. На оваа функција е повеќе од година ипол и по професија е дипломиран машински инженер. Во моментот е на последипломски студии по менаџмент на Економскиот факултет. Претходно беше директор на Инкубатор центарот за стартап бизниси за мали и за средни претпријатија, финансирани од Светска банка и од Владата на РМ. Потоа ја вршеше функцијата заменик-директор во Агенцијата за слободни економски зони.

■ Разговорот го водеше: Арсен КОЛЕВСКИ

Кои се актуелните активности на кои сега работи Агенцијата за странски инвестиции - MACINVEST?

ДЕЛОВ: Во моментот тимот на Агенцијата работи на повеќе проекти. Тоа се конкретни инвестиции во Република Македонија, кои се во фаза на реализација, а кои влегоа со посредништво на нашата Агенција.

Сега се работи и на реализирањето на вториот дел на проектот "Мапирање на инвестиционите и развојните потенцијали на општините во Република Македонија", кој се спроведува со општините и со Проектната канцеларија на УНДП, а со кој се лоцираат слободни локации и компании за инвеститорите. Дел од тимот работи анализи, истражувања, потоа на изготвување на публикации и промотивни материјали, на ажурирање на веб-страницата, на кореспонденцијата со инвестито-

се преработуваат 100 тони млеко. Ова е значајна инвестиција, зашто ќе придонесе за развој не само на оваа Општина, туку и на целиот регион.

Во моментот се работи на голем меѓудржавен проект, а тоа е проектот "Технолошки парк-Скопје", во кој партнери се "Технолошки парк" од Љубљана и "Технолошки парк" од Целје. За овој проект веќе пројавија интерес многу словенечки компании, кои се подготвени да пренесат дел од своето производство базирано на висока технологија во "Технолошкиот парк Македонија".

Тука би ја спомнал и вклученоста на Агенцијата во изнаоѓањето капацитети погодни за чевларската индустрија, за производството на бродови, како и изнаоѓање капацитети за продажба во месната индустрија и др. Но, бидејќи тие сè уште се во почетна фаза, не би навлегувал во поединости.

Дали и како се планира да се вклучат и иселениците, нашите луѓе од дијаспората во идното инвестирање и развој на бизнисот во Македонија?

ДЕЛОВ: Битно е да воспоставиме еден механизам за во сите овие прашања да биде вклучена и нашата дијаспора. Ова е битно од две причини. Како прво, сите тие се потенцијални инвеститори во Македонија, а како второ, нашите иселеници се најдобрите инвестициони промотори на бизнисот надвор од Македонија. Поради тоа, мора да се види кои се македонските здруженија во дијаспората, каде што самите иселеници, било во САД, Австралија, во Канада, или во некоја од европските држави, веќе се здружени. Па, потоа да ја најдеме

рите, на збогатување на базата на податоци и слично.

Една од најактуелните инвестиции на која се работи е инвестицијата на американската непрофитна организација "Habitat Humanity International".

Тие ќе инвестираат 1 милион долари во изградбата на 45 семејни куќи, предвидени за материјално необезбедени семејства. Оваа категорија граѓани можат да се здобијат со станбен простор од 60 метри квадратни, со одложена отплата од 20 години, без камата, со месечна рата од 3.600 денари. Инвестицијата почнува да се реализира овој месец.

Друга инвестиција на чиешто реализирање се работи е инвестицијата во млекарницата во Општина Илинден. Станува збор за "Гринфилд" инвестиција вредна 11 милиони долари, со која ќе се вработат 100 лица и во млекарницата дневно ќе

СТРАНЦИТЕ НАЈЗАСТАПЕНИ ВО УСЛУЖНИТЕ ДЕЈНОСТИ

Структурата на СДИ по сектори од 1997 до 2005 година покажува дека најголем дел од инвестициите се влезени во услужниот сектор, односно 62 отсто или 787.07 милиони американски долари и во секторот на производство со 28 отсто или 351.51 милион УСД. Во другите сектори приливот на СДИ во однос на вкупните инвестиции се движи од 2 до 3 отсто.

Најголеми странски инвеститори

Компанија	Сектор
Matav / Deutsche Telekom	Телекомуникации
OTE	Мобилна телекомуникација
National Bank of Greece	Банкарство
Hebelec Bottling Company	Производство на пиво
Hebelec Petroleum	Индустрија на нафта
Titan Holderbank	Цемент
QBE Insurance Group	Осигурување
Дуффе	Чиево
Metal Steel Holdings N.V.	Челик
SOL Group	Гас
Lukoil	Трговија со нафта, дизел и со гас
Kiriakidis	Мерсер
Knauf	Градоопштина

соодветната форма за поврзување со наши еминентни луѓе, кои имаат свои бизниси таму и се докажани на пазарите во земјите каде што тие живеат, а такви луѓе веќе има. Идејата е тие на некој начин да бидат лиценцирани, односно верифицирани да ја вршат инвестиционата промоција на Република Македонија, заедно со Агенцијата за странски инвестиции. На пример, ако има 10 наши лиценцирани промотори, кои во дијаспората веќе се докажани бизнисмени, ние ним ќе им се даваат сите проекти кои тие ќе ги промовираат во земјите каде што сега се наоѓаат. И тоа треба да биде перманентна комуникација. Затоа мислам дека тука лежи најголемиот ефект за проширување на нивните тамошни бизниси, но и на отворање други нови бизниси во Македонија.

Има ли поддршка од државата за сè што прави оваа Агенција и каква е соработката со државните институции?

ДЕЛОВ: MACINVEST е основана како национална агенција за поддршка на странските директни инвестиции, значи претходната Влада ја основа во 2004 година со Закон за основање на Агенцијата. Исто така, се донесе заклучок со кој таа ги задолжува сите државни институции да доставуваат информации до Агенцијата. Тука би ги спомнал одличните релации со Министерството за економија, како матично Министерство, Секретаријатот за европски прашања, Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Македонска банка за поддршка на развојот, Стопанска комора на Македонија, ЗЕЛС и други.

Можам да кажам дека, во принцип, со сите општини се воспоставени одлични релации, кои ги реализиравме во изминатиот период спроведувајќи го "Мапингот", додека со другите институции има солидни односи, при што со оние со кои почесто се контактира секако дека се изградени и посилни релации. Но, во принцип сите институции треба да работат на својата транспарентност, достапност на информациите, соработка со другите институции и клиенти и сл.

Македонија е земја на која ѝ се потребни странски инвестиции, според досегашните показатели постои ли интерес кај странците за инвестирање во нашава држава?

ДЕЛОВ: Странските инвестиции се јасна, стратешка определба на Република Македонија. Придобивките од овие инвестиции за земјата се многу и големи. За остварување поголем пораст на бруто домашниот производ реално е потребен прилив на странски капитал, кој ќе го подобри платниот биланс, ќе отвори нови работни места, ќе донесат know-how, ќе се воспостават нови односи на однесување и сл.

Што се однесува до прашањето дали има интерес за инвестирање во Република Македонија, можам да речам дека

има, а доказ за тоа е добриот и големиот прилив странски инвестиции во ова тромесечие, кои изнесуваат 291 милион долари, што е рекорден во последниве години. Но, ми се чини дека треба да се прашаме дали тие се доволни, дали земјата има повеќе можности и капацитети за привлекување на повеќе значајни бренд компании и поголем процент на "Greenfield" инвестиции.

Кои се просечно поставуваните прашања од странците кои се обраќаат до вас за информации и колку можете да им ја прикажете вистинската инвестициона клима?

ДЕЛОВ: Најмногу се интересираат за инвестиционата клима, за фискалните и за финансиските олеснувања, за макро-економските показатели, за законската регулатива во областа на инвестициите.

Во овој период се изготвени многу промотивни материјали како: "Инвестирање во Македонија", "Трошковник", "Најчесто поставувани прашања", "100 релеванти закони за странските инвеститори", "Инвестициони дестинации на општините на РМ", во кои се опфатени многу аспекти за Македонија, за правниот систем, за даночните олеснувања и др. Но, доколку се потребни повеќе податоци или информации се прават посебни истражувања со цел соодветно да им се одговори на барањата на инвеститорите. Всушност, да бидам искрен, во принцип, голем број од инвеститорите се запознати со секторот во кој сакаат да инвестираат преку нивните амбасади во нашата земја, или преку консултантите, кои ги застапуваат. Во Агенцијата се обраќаат за да им се понудат конкретни компании во кои можат да инвестираат или локации за "Greenfield" инвестициите, да се обезбедат линкови и контакти, да се организираат средбите со повисоките институции или средби со македонски менаџери на компании.

Кои се проблемите на кои инвеститорите најмногу се жалат за нивниот влез во Македонија?

ДЕЛОВ: Една од најчестите забелешки на странските инвеститори е предолгиот процес на преговарање, како и долготата процедура за јавно наддавање за локациите, кои ги спроведува Министерството за транспорт и врски. Тоа значи дека ние мораме да се научиме во колку што е можно покус рок да

бенефиции и слично? Значи, сè ова мора да е однапред познато на државно ниво, за подоцна во втората фаза Агенцијата да се јави како продавач, односно како понудувач до странските инвеститори.

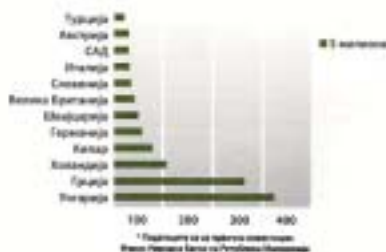
Дали досега Агенцијата придонела некоја конкретна фирма да дојде и да инвестира во Република Македонија?

одговориме на барањата на странските инвеститори по сите основи. Било да станува збор за барање за купување земјиште или за купување некоја фабрика или за добивање концесија, како и да е - временскиот рок мора да биде значително скратен. И тоа без разлика дали одговорот е позитивен или негативен.

Друг проблем за инвеститорите се и нерешените имотнo-правни односи. Значи, она што треба да се направи е да се продаваат чисти потенцијали, мислам фабрики и земјишта со јасен титулар на сопственост. Во ова мора да се вклучени сите институции зашто Агенцијата ја има улогата, но го нема ексклузивитетот или да појаснам, со други зборови, ние не продаваме - ние само посредуваме. Тоа да го илустрирам со пример, Министерството за економија мора да има усвоено политика дали годинава ќе се бараат инвеститори за мали хидроцентрали или дали годинава ќе се продава некоја термоцентрала, дали Министерството за транспорт и врски годинава ќе ги даде аеродромите под концесија? Потоа дали имаме чисти локации, а втора работа е дали тие се со подготвена инфраструктура? Дали тие локации ќе бидат со одредени

10 Најголеми странски директни инвестиции по земја на потекло 2000-2004

ДЕЛОВ: Прва инвестиција во која Агенцијата посредуваше е полската инвестиција "Арлен", кој инвестираше во изградбата на текстилна компанија заедно со домашен партнер. Следна е шведската инвестиција во млекозаводот, која претходно ја спомнав. За оваа инвестиција Агенцијата целосно се заложи, се истражуваше, се организираа посети на општините и локациите а, исто така, таа помогна во делот на спроведувањето на правната регулатива, односно процедурата за стекнување сопственост.

Ќе ги спомнам "Хабитат", во Општина Велес, потоа локацијата "Сончев град" во Општина Сопиште, која се наоѓа на падините на планината Водно, оддалечена 5-10 км од Скопје, со површина од 93 хектари, на која е планирана изградба на населба, која ќе се состои од станбени и од деловни објекти, објекти за спорт и рекреација, амбуланти, трговски објекти, училиште за основно образование, градинки, инфраструктура и др. Проектот "Сончев град" ќе го реализира германска компанија, а тоа е инвестиција вредна 125 милиони евра.

Колку Агенцијата може на странските инвестиции да им помогне во вид на посредување кон државните институции (катастарот, на пример), или какви други услуги им нуди на странците?

ДЕЛОВ: Како што претходно спомнав, Агенцијата има воспоставено цврста соработка со повеќе државни институции, кои се од клучно значење во доменот на странските инвестиции. Тука особено би ја спомнал добрата соработка со Министерството за економија, Министерство за транспорт и врски, Државниот катастар, Стопанската комора, ЗЕЛС и многу други, а како резултат на тоа Агенцијата е во состојба да им понуди услуги од висок квалитет на потенцијалните, како и на постојните странски инвеститори во Република Македонија.

Постојат ли шанси да дојде до некоја поголема инвестиција, која наеднаш би вработила неколку стотини ра-

ботници, или во просек се интересираат само за компании кои сакаат да купат некоја постоечка компанија, а подоцна дури и да го намалат бројот на вработените?

ДЕЛОВ: Ќе наведат неколку факти зошто Македонија е атрактивна за големите компании за кои прашувате. Така, има пораст на бруто домашниот производ од 4 отсто, инфлација од 0,5 отсто, зголемен извоз за 21,85 отсто и увоз за 10,13 отсто. Просечната месечна плата изнесува 280 американски долари.

Во однос на бизнис околината во Република Македонија, ќе се сретнете со стабилна бизнис средина. Стекнатиот статус кандидат за членство во Европската унија во декември 2005 година е уште една потврда за правецот по кој се движи Република Македонија.

Со цел да се подобри бизнис и инвестиционата клима се основа едношалтерскиот систем за регистрација на компании,

стимуваат локално, имаат ли многу вработени. Сè ова придонесува овие компании помалку да се интересни отколку што би чинело да се изгради нов капацитет. Но, што се однесува, пак, до "Greenfield" инвестициите, инвеститорите, а и Агенцијата, се соочуваме со проблемите за локациите околу инженерциите на општините, Катастарот и Министерството за транспорт и врски. Затоа Агенцијата дејствува проактивно и заедно со општините мапираваме слободни локации кои се чисти, со поставена инфраструктура, со донесен Генерален урбанистички план и Детален урбанистички план, подготвени за инвестирање.

Неблагодарно е да се каже, но во просек, доколку оп-ределена фирма реши да вложи капитал во Македонија, колку време треба да се потроши за да дојде до реализација на инвестицијата?

НА УСЛУГА НА СТРАНЦИТЕ

Агенцијата има промотивен карактер. На веб-страницата на MACINVEST може да се најдат сите потребни информации за инвеститорите, од законската регулатива, даночните поттикнувања, другите расположливи локации, макроекономските податоци и сл. Исто така, и тоа како Агенцијата редовно ја промовира Република Македонија како добра бизнис дестинација на многу меѓународни настани, а често се јавува и како организатор на меѓународни форуми, кои се посетени од врвни компании. И секако, како Агенција која има млад и стручен тим, со сериозен пристап и однос, таа максимално им излегува во пресрет на сите оние кои бараат било каква информација или услуга, која е во доменот на Агенцијата, без разлика дали тоа се инвеститори, консултанти, амбасади, организации и сл. Посветеноста и професионалниот однос е нешто што е прво на удар кај инвеститорите, а Агенцијата го поседува сè тоа.

кој успешно работи од јануари 2006 година. Туку е и MACINVEST - Агенција за странски инвестиции на Република Македонија, која работи од јануари 2005 година. Во тек се реформи во Катастарот, а сите преземени активности се потврдени и со последниот кредитен рејтинг, кој го додели "Стандард и Пурс" и тоа "ББ+" со стабилен изглед за странска валута и "БББ-" со стабилен изглед за домашна валута.

Република Македонија е една од државите со најниска стапка на данок на добивка во регионот од 15 отсто.

Што се однесува до тоа во што инвестираат странските компании, ќе спомнам дека меѓународната статистика вели дека 80 отсто од инвестициите се во постоечките компании, а само 20 отсто се "Greenfield" инвестиции. Па, тука е одговорот зошто тие се заинтересирани за постоечките компании. Но, исто така, се поставува и прашањето дали македонските компании се профитабилни, реструктурирани, дали се доволно големи капацитетите, кои се нудат за продажба, дали менаџерите на компаниите имаат преговарачки вештини, дали имаат долгови, дали имаат застарени производни линии, дали деј-

ДЕЛОВ: Сè зависи од тоа во чија сопственост е локацијата или компанијата. Во просек, приватните се реализираат за краток временски период, бидејќи купопродажбата оди брзо, а потоа ќе се потроши време само за подготвување на документацијата за градба на капацитетот. Додека, доколку станува збор за државна сопственост, тогаш во катастарот се наоѓа локацијата, а општината поднесува барање со изготвени нумерички податоци за локациите, за кои има интерес, до Министерството за транспорт и врски. Ова се прави еднаш месечно или на два месеца, кога ќе се соберат повеќе локации за продажба. Надлежното Министерство, со јавно надавање, ги продава локациите, а потоа се подготвува документација за градба.

Но, овде до израз доаѓа улогата на Агенцијата, која ги координира, на некој начин ги притиска, наведените институции, за овој рок да се скрати, за во најкраток можен рок да се реализира планираната инвестиција.